

MetsäpeuraLIFE: **Metsäpeuran paluuta tukemassa**

YLEISTAJUINEN RAPORTTI/LAYMAN'S REPORT

HANKETOIMET JA KESKEISET TULOKSET 2016–2023

Kansikuva: Metsäpeuravaadin vasansa kanssa Seitsemisen totutustarhassa. Kuva: Tiina Mäkelä

Muut valokuvat: Milla Niemi, Metsähallitus Eräpalvelut; Tiina Mäkelä, Pekka Kilpeläinen, Metsähallitus Eräpalvelut; Sakari Mykrä-Pohja, Metsähallitus Eräpalvelut; Petri Timonen, Luonnonvarakeskus; Outi Saarinen, Ähtärin eläinpuisto

Raportin tekstit: Milla Niemi ja Sakari Mykrä-Pohja, Metsähallitus Eräpalvelut

Raportin ulkoasu ja taitto: KMG Turku

Hankkeeseen sisältyneet Natura 2000 -alueet: Lauhanvuori (FI0800001), Seitseminen (FI0311002), Aittosuo-Leppäsuu-Uitusharju (FI0900005)

MetsäpeuraLIFE-hanke (lokakuu 2016 – joulukuu 2023) oli Metsähallituksen Eräpalvelujen koordinoima metsäpeuran suojelu- ja kannanhoitohanke. Hankekumppaneina toimivat Luonnonvarakeskus, Korkeasaaren eläintarha, Ähtärin eläinpuisto, Ranuan eläinpuisto, Suomen riistakeskus, Paliskuntain yhdistys, Metsähallitus Metsätalous Oy, WWF Suomi ja Väylävirasto.

Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 4,97 miljoonaa euroa, joista EU-rahoitus kattoi 2,98 miljoonaa euroa (60 %). Maa- ja metsätalousministeriö oli merkittävin kansallinen rahoittaja 1,14 miljoonalla eurolla. LIFE on Euroopan unionin rahoitusinstrumentti, joka tukee ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeita ja edistää näin EU:n ympäristöpolitiikan toteuttamista.

Sisällysluettelo

4
Metsäpeuran historia ja nykytila Suomessa

8 ◊
Palautusistutukset vauhdittavat metsäpeuran kotiinpaluuta

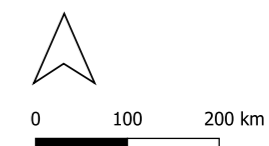
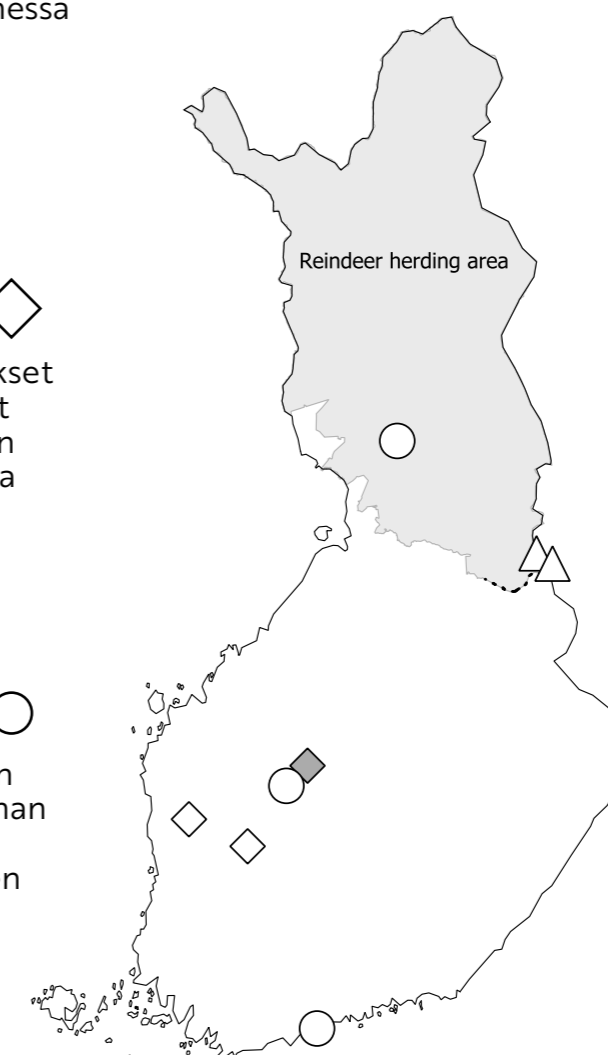
11 ○
Metsäpeuran eläintarhakannan perimän parantaminen

14
Paluusta kohti pysyvyyttä – metsäpeuran suojelu vaatii pitkäjänteistä työtä

6
Tutkimustieto tukee käytännön suojelutoimia

◊ **10**
Ähtäri-Soini-Karstula -osakannan parantaminen

△ **12**
Metsäpeuran perimän turvaaminen

MetsäpeuraLIFE-hanke (LIFE15NAT/FI/000881) on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Tässä raportissa esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin tekijöiden omia, eivätkä ne välttämättä heijasta Euroopan unionin tai CINEA:n näkemyksiä. Euroopan unioni tai rahoituksen myöntänyt viranomainen eivät ole vastuussa niistä.

Metsäpeuran historia ja nykytila Suomessa

Suomen alkuperäislajistoon kuuluva metsäpeura *Rangifer tarandus fennicus* on pohjoiselle pallonpuoliskolle leviittäytyneen peuran alalaji, ja sen myötä läheistä sukua muun muassa pohjoisamerikkalaisille karibuille. Yhdessä villin tunturipeuran *R. t. tarandus* kanssa metsäpeura oli ensimmäisiä nisäkkäitä, jotka asuttivat nykyisen Suomen alueen jääkauden lopulla. Tunturipeura leviittyi Norjan rannikon kautta pohjoisen avoimiin tunturiympäristöihin, kun taas kaakon suunnasta saapuva metsäpeura kotiutui metsäisemmille alueille. Historian saatossa metsäpeuran levinneisyys on ulottunut nykyisestä Pohjois-Suomesta Baltian maihin ja Keski-Eurooppaan saakka. Ilmastossa ja maisemarakenteessa tapahtuneiden muutosten ja väestönkasvun myötä metsäpeura joutui vetäytymään kohti pohjoista.

Aikanaan metsäpeura oli runsaslukuinen ja tärkeä riistaeläin, mutta se metsästettiin asteittain sukupuuttoon nykyisen Suomen alueelta 1920-lukuun mennessä. Kaikeksi onneksi metsäpeura säilyi Luoteis-Venäjällä, josta se palasi omin jaloin Suomen lajistoon 1950-luvulla. Alkujaan hidasta kannankasvua ja leviittäytymistä vauhditettiin 1970- ja 1980-lukujen taitteessa toteutetulla palautusistutuksella Keski-Suomessa sijaitsevaan Salamajärven kansallispuistoon. Suomenselän noin kaksituhapäinen metsäpeurakanta on lähtöisin tästä palautusistutuksesta. Koko osakanta on saanut alkunsa kymmenestä

Kainuusta tuodusta yksilöstä, eikä Suomenselän ja Kainuun osakantojen välillä ole toistaiseksi vahvistettu geenivirtaa.

Nykyään metsäpeuraa tavataan vain Suomessa sekä Venäjän Karjalassa ja Arkangelin läntisissä osissa, kaikkiaan noin 5 000 yksilöä. Viimeisimpien (kevättalvet 2023 ja 2024) laskentojen perusteella Suomessa metsäpeuroja on noin 3000, joista noin kaksi kolmannesta Suomenselällä ja vähän alle kolmasosa Kainuussa. Uusilla palautusistutusalueilla eteläisellä Suomenselällä metsäpeuroja on yhteensä noin sata.

Huolimatta mittavista suojelutoimista sekä Suomen metsäpeurakannan positiivisesta kehityksestä, ei peura vielä ole turvassa sukupuutolta. Erityisesti hidas lisääntymisvauhti ja tiukat elinympäristövaatimukset asettavat lajin vaaraan. Metsäpeuraa uhkaavat muun muassa maisemarakenteen muutokset, suurpetojen saalistus sekä liikenne.

Suurin osa maailman metsäpeurakannasta elää Suomessa, joten myös vastuu alalajin säilyttämisestä on Suomella ja tätä myötä EU:lla. Tähän tarpeeseen vastaamaan aloitettiin vuonna 2016 EU:n osarahoittama MetsäpeuraLIFE-hanke, jonka keskeisenä tavoitteena oli metsäpeuran suojelustatuksen parantaminen.

Kuva: Milla Niemi

Metsäpeuralla on ollut merkittävä rooli Suomen asuttamisessa. Peuralaumat mahdollistivat entisajan ihmisille paitsi ruoan, myös vaatteiden ja tarvekalujen raaka-aineiden hankinnan. Lajin merkityksellisyyttä kuvaa rikas peuraan viittaava paikannimistö. Esimerkiksi Peurajärvi, Peura-aho ja Peura-aapa kertovat omaa kieltään peuran tärkeydestä sen historiallisella levinneisyysalueella.

Aktiivinen metsäpeuran suojelu- ja kannanhoitotyö ja siihen kohdistetut resurssit auttavat varmistamaan, että laji on paitsi olennainen pala Suomen historiaa, myös osa lajistomme tulevaisuutta.

MetsäpeuraLIFE-hankkeen keskeiset tavoitteet

1. Laajentaa metsäpeuran elinaluetta kohti länttä palautusistuttamalla metsäpeura kahdelle Natura 2000 -alueelle, Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistoihin
2. Parantaa Ähtärin, Soinin ja Karstulan seudulla elävän metsäpeurakannan perinnöllistä monimuotoisuutta ja elinvoimaisuutta
3. Parantaa metsäpeuran eläintarhakannan (*ex situ* -kanta) perinnöllistä monimuotoisuutta
4. Estää metsäpeuran ja poron risteytymistä
5. Lisätä ihmisten tietoisuutta metsäpeurasta

Tutkimustieto tukee käytännön suojelutoimia

Tuotimme MetsäpeuraLIFE-hankkeen aikana tietoa muun muassa osakantojen koosta sekä metsäpeurojen liikkumisesta ja kuolinsyistä. Kerättyjä aineistoja hyödynsimme sekä konkreettisten suojelutoimien suunnittelussa että hankkeen onnistumisen arvioinnissa. Lisäksi uusia tietoja käytettiin syksyllä 2023 julkaistun metsäpeurakannan hoitosuunnitelman päivitystyössä.

GPS-seurannan hyödyt

Pannoitimme sekä Suomenselän että Kainuun osakantaan kuuluvia vilttejä metsäpeuravaatimia seurataksemme niiden liikkumista ja selviytymistä. Yksittäisten seurantajaksojen pituus vaihteli kolmen ja neljän vuoden välillä, ja hankkeen aikana näitä jaksoja kertyi kaikkiaan 160 kappaletta. Lisäksi kuusi GPS-pantaa asennettiin Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistoihin vapautetuille vaatimille (ss. 8–9) ja neljä Ähtärin-Soinin-Karstulan alueelle vapautetuille (s. 10).

Käytimme pantadataa myös selvittäessämme metsäpeuravaadinten elinympäristönvalintaa vasanhoitojakson aikana. Ensisijaisena tavoitteenamme oli tunnistaa hyvän vasanhoitoympäristön ominaisuuksia, ja sen jälkeen arvioida vasanhoitoympäristöjen sijaintia ja saatavuutta metsäpeuran nykyisillä ja tulevilla esiintymisalueilla, sekä esittää tulokset kartalla. Julkaisimme ensimmäisen, alustavan karttatason hankkeen loppuvaiheessa. Tarkoituksenamme on tulevaisuudessa sekä tarkentaa jo julkaistua karttaa, että tuottaa eri taustamuuttujien avulla uusia elinympäristön laatua ja saatavuutta kuvaavia karttoja maankäytön suunnittelun parissa työskentelevien konsulttien ja viranomaisten käyttöön.

Lentolaskennat kertovat osakantojen tilanteen

Selvitimme metsäpeuran osakantojen kokoa ja rakennetta MetsäpeuraLIFE-hankkeen alussa ja lopussa toteutetuilla lentolaskennoilla. Metsäpeurat kerääntyvät talvehtimaan suurina laumoina, jolloin ne on mahdollista laskea helikopterista. Laskennan yhteydessä laumat myös valokuvataan, mikä mahdollistaa kannan rakenteen tarkemman selvittämisen. Lentolaskentojen onnistuminen on paljolti riippuvainen lumiolosuhteista. Kevättalvella 2017 lentolaskenta onnistui Kainuussa, missä osakannan kooksi saatiin noin 750 metsäpeuraa. Seuraavana vuona saimme laskennan toteutettua Suomenselällä, missä arvioimme kevättalven 2018 kannan kooksi 1450–1500 yksilöä.

Hankkeen loppupuolella toteutetut laskennat kertoivat osakantojen kehityksestä hankkeen aikana. Kevättalvella 2022 havaitimme Kainuussa kaikkiaan 829 ja Suomenselällä 1957 metsäpeuraa. Vuonna 2023 laskennat onnistuivat Kainuussa, jossa löysimme metsäpeuroja hiukan enemmän kuin edellisenä vuonna, kaikkiaan 885 yksilöä.

Kevättalvella 2023 testasimme ensimmäistä kertaa lentolaskentojen toimivuutta Lauhanvuoren ja Seitsemisen palautusistutusalueiden osakantojen monitoroinnissa ja löysimme kaikkiaan 41 metsäpeuraa. Muilla tavoin saatujen havaintojen perusteella tiesimme alueilla eläviä peuroja olevan tätä enemmän. Mikäli lentolaskentoja toteutetaan palautusistutusalueilla jatkossakin, on laskentaa pohjustavaan ennakkokartoitukseen suunnattava enemmän resursseja.

Lentolaskentojen yhteydessä kaikki havaitut metsäpeurat valokuvataan. Valokuvista voidaan jälkikäteen saada lisätietoja kannan rakenteesta, esimerkiksi vasojen osuudesta. Lentolaskennat osataan kohdistaa oikeille alueille GPS-pannoitettujen eläinten paikkatietojen sekä maastohavaintojen perusteella.

Palautusistutukset vauhdittavat metsäpeuran kotiinpaluuta

Keskeinen osa MetsäpeuraLIFE-hanketta oli laajentaa metsäpeuran levinneisyysaluetta palautusistuttamalla laji historialliselle levinneisyysalueelleen eteläiselle Suomenselälle. Valitsimme palautusistutuksen kohdealueiksi huolellisen ennakkoselvityksen perusteella Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistot. Asetimme ehdoksi, että palautusistutusalueilla tai niiden läheisyydessä oli oltava metsäpeuralle tarjolla sekä kesäelinympäristöjä että potentiaalisia talvilaitumia. Risteymärisikin vuoksi alueiden tuli sijaita riittävän kaukana poronhoitoalueesta. Lisäksi alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden oli suhtauduttava metsäpeuran paluuseen myönteisesti. Kannan kasvun mahdollistamiseksi suurpeutojen tiheyden alueella tuli olla maltillinen. Tässä asiassa tapahtui hankkeen suunnittelun ja toteutuksen välissä muutos, kun susikanta alkoi kasvaa läntisessä Suomessa. Asuttujen susireviirien osalta tilanne muuttui erityisesti Lauhanvuoren seudulla.

Kesän 2017 aikana rakennutimme totutustarhat Lauhanvuoreen ja Seitsemiseen. Pääsimme aloittamaan viisivuotisen tarhausjakson myöhään saman vuoden syksyllä kuljetettuumme ensimmäiset kantayksilöt totutustarhoihin. Hankkeen aikana pyydystimme kaikkiaan kymmenen villiä metsäpeuraa palautusistutuksen kantayksilöiksi parantamaan uusien osakantojen perinnöllistä monimuotoisuutta. Suurin osa kantayksilöistä saatiin kuitenkin eläintarhoista, joilla on keskeinen rooli monissa vastaavanlaisissa lajinsuojeluhankkeissa.

Ensimmäiset vasat syntyivät totutustarhoissa toukokuussa 2018. Kaikkiaan totutustarhoissa syntyi hankkeen aikana 51 vasaa, joista pääsimme vapauttamaan 44. Seitsemän syntyneistä vasaista kuoli totutustarhoissa, joko synnytyksessä tai kohta syntymänsä jälkeen.

Vuonna 2019 pääsimme vapauttamaan metsäpeuroja ensimmäistä kertaa. Silloin neljä eläintarhoissa syntynyttä nuorta hirvasta päästettiin totutustarhasta Lauhanvuoren kansallispuistoon. Seuraavana kesänä vapautimme myös totutustarhoissa syntyneitä yksilöitä. Vapautukset jatkuivat vuosittain aina heinäkuuhun 2022, jolloin loputkin totutustarhoissa asuvista metsäpeuroista päästettiin totutustarhoista kansallispuistoihin. Hankkeen aikana vapautimme totutustarhoista kaikkiaan 82 metsäpeuraa.

Ensimmäiset villit vasat syntyivät Seitsemisen kansallispuistossa toukokuussa 2020, ja sen jälkeen metsäpeurat ovat vasoneet palautusistutusalueilla jokaisena keväänä. Tarkkaa luonnossa syntyneiden vasaerien määrää emme tiedä, mutta se lähestyy 30 yksilöä. Molemmat palautus-

tutetut osakannat lisääntyvät luonnollisesti, ja niiden tulevaisuus riippuu peurojen säilymisestä hengissä. Toistaiseksi tietoomme tullut kuolleisuus on ollut varsin vähäistä, ja molempien kansallispuistojen tuntumassa elää 40–50 yksilön kokoinen metsäpeurakanta.

Vaikka palautusistutukset ovat onnistuneet jopa yli alkuperäisten odotusten, on uusien osakantojen kehitystä seurattava ja tuettava tulevaisuudessa. Suurpetojen saalistuksesta tai muusta syystä johtuva korkea kuolleisuus voi muuttaa pienen kannan tilannetta nopeasti. Tulevaisuudessa on tärkeää myös tukea palautusistutettujen osakantojen yhdistymistä Suomenselän osakantaan, mikä vahvistaisi niiden perinnöllistä monimuotoisuutta ja parantaisi pitkän aikavälin elinvoimaisuutta.

Vasemman sivun kuva: Lauhanvuoren totutustarhasta vapautettu metsäpeuravaadin hoitaa vastasyntynyttä vasaansa. Oikean sivun kuva: Muutaman viikon ikäiset metsäpeuranvasat Lauhanvuoren totutustarhassa.

Kuva: Sakari Mykrä-Pohja

Kuva: Milla Niemi

Ähtäri-Soini-Karstula -osakannan parantaminen

Kun MetsäpeuraLIFE-hanke oli vielä suunnitelluvaiheessa, vaikutti siltä, että Keski-Suomessa Ähtäriin, Soiniin ja Karstulan alueilla elävä pieni metsäpeurajoukko ei ollut yhteydessä Suomen selän osakantaan. Eristyneeksi arveltu osakanta oli lähtöisin 1980- ja 1990-lukujen taitteessa eläintarhoissa syntyneillä peuroilla tehdystä palautusistutuksesta, ja sen perinnöllisen monimuotoisuuden tiedettiin olevan heikko.

Yksi hankkeen tavoitteista oli kasvattaa Ähtäri-Soini-Karstula -osakannan kokoa ja perinnöllistä monimuotoisuutta vapauttamalla alueelle lisää metsäpeuroja. Teimme ensimmäisen suunnitelluista kolmesta täydennysistutuksesta eläintarhoissa syntyneillä hirvailla. Toimme peurat alueelle rakennettuun pieneen totutustarhaan syksyllä 2018 ja vapautimme ne seuraavana keväänä totuttautumisjakson jälkeen. Toisin kuin uskoimme tapahtuvan, hirvaat eivät villiinty-

neet tarhausjakson aikana, vaan ne käyttäytyivät kesyesti myös vapautuksen jälkeen, ja osa niistä jouduttiin lopettamaan.

Emme halunneet toistaa tekemäämme virhettä, joten tarkkaan harkittuamme päätimme korvata kaksi jäljellä olevista, eläintarhassa syntyneillä metsäpeuroilla tehtävistä täydennysistutuksista yhdellä viltillä yksilöllä tehtävällä istutuksella. Maaliskuun 2021 alussa pyydystimme neljä aikuista vaadinta Kuhmosta Kainuun osakannasta ja kuljetimme ne totutustarhaan. Kolme vaatimista vasoi tarhassa, ja vapautimme peurat keskikesällä. GPS-pantojen paikkatietojen ja maastossa tehtyjen havaintojen perusteella tiedämme vaadinten liittyneen alueella elävien villien metsäpeurojen joukkoon. Hankkeen aikana meille myös selvisi, että Ähtäriin-Soiniin-Karstulan osakanta ei enää ole eristyksissä Suomen selän osakannasta, vaan pikemminkin sen reuna-alueella.

Metsäpeuran eläintarhakannan perimän parantaminen

Eläintarhoilla on usein merkittävä rooli palautusistutuksissa, niin myös MetsäpeuraLIFE-hankkeessa. Eläintarhakumppanit auttoivat metsäpeurojen pyynnissä, kuljetuksissa ja merkinnöissä, sekä tarjosivat hankkeen käyttöön eläinlääkintä- ja eläintenhoitokokemusta. Lisäksi suurin osa palautusistutuksen kantayksilöistä saatiin eläintarhoista. Jotta eläintarhoissa syntyneiden metsäpeurojen käyttö palautusistutuksissa olisi mahdollista myös tulevaisuudessa, on varmistettava, että eläintarhoissa elävä kanta pysyy perinnöllisesti monimuotoisena.

Ennen MetsäpeuraLIFE-hanketta kaikki metsäpeurayksilöt (tuolloin yht. 140) eurooppalaisissa eläintarhoissa (19) polveutuivat vain kahdeksasta Kainuun osakannasta aikanaan pyydystetystä metsäpeurasta. Tämän vuoksi yksi hankkeen

keskeisistä tavoitteista oli parantaa metsäpeuran eläintarhakannan perimää sekä Suomessa että muualla Euroopassa.

Hankkeen aikana pyydystimme kaikkiaan kuusi villiä metsäpeurahirvasta palautusistutusten kantayksilöiksi. Neljä hirvaista pyydystettiin Kainuun osakannasta, kaksi Suomenselältä. Hirvaat viettivät ensin totutustarhoissa yhden tai kaksi lisääntymiskautta, ja sen jälkeen ne siirrettiin suomalaisiin eläintarhoihin. Hirvaat sopeutuivat sekä totutustarha- että eläintarhaelämään hyvin. Vuoden 2023 loppuun mennessä viisi hirvaista oli saanut eläintarhoissa jo yhteensä 32 jälkeläistä (30 F1-polven ja kaksi F2-polven). Saimme siis hankkeen aikana kasvatettua eläintarhakannan kantayksilöiden määrän kahdeksasta kolmeentoista.

Vasemman sivun kuva: Metsäpeurat vapautettiin Karstulan totutustarhasta yksinkertaisesti tekemällä aukko aitaverkkoon. Oikean sivun kuva: Luonnossa syntynyt metsäpeurahirvas Ähtäriin eläinpuistossa.

Kuva: Milla Niemi

Kuva: Outi Saarinen

Metsäpeuran perimän turvaaminen

Metsäpeuran ja poron risteytymisen ennaltaehkäisy

Metsäpeura ja villistä tunturipeurasta kesytetty poro ovat saman peura-lajin *Rangifer tarandus* alalajeja. Ne voivat lisääntyä keskenään, ja saavat lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä. Metsäpeuran ja kotieläimenä pidettävän poron risteytymisen katsotaan uhkaavan metsäpeurakannan perimää.

Alalajien risteymäriskiin on puututtu erityisesti Kainuussa, jossa metsäpeurat elävät aivan poronhoitoalueen tuntumassa. Poronhoitoalueen etelärajalle on 1990-luvulla rakennettu peura-aita pitämään alalajit erillään, ja aita on edelleen keskeinen työkalu risteymäriskin hallinnassa. MetsäpeuraLIFE-hankkeen aikana paransimme

olemassa olevia aitarakenteita korvaamalla neljä heikosti toimivaa peuraestesiltaa paremmalla mallilla. Lisäksi uusimme kolme porttia ja rakensimme aitaan kymmenen uutta jalankulkijoille tarkoitettua ylitysporrasta. Peura-aidan lisäksi paransimme myös itärajalla kulkevan poroesteaidan rakenteita, jotta Venäjän puolella kesäänsä viettävät metsäpeurat eivät pääsisi oikaisemaan poronhoitoalueen kautta Suomeen talvilaitumille palatessaan. Suomussalmen Kivijärvellä sijaitsevan aukkopaidan suljimme perinteisellä aitarakenteella, mutta Raatejärven osalta päädyimme erikoisuuteen: maailman ensimmäiseen kelluvaan metsäpeura-aitaan.

Syksyisin tehtävien laumarakennelaskentojen yhteydessä metsäpeuralaumoista tarkistetaan, onko niihin liittynyt poroja. Tässä Kuhmossa kuvatussa laumassa on vain metsäpeuroja. Pikkukuva on Suomussalmen Raatejärveltä, jonne asensimme todennäköisesti maailman ensimmäisen kelluvan metsäpeura-aidan osaksi valtakunnanrajan poroesteaitaa.

Myös lemmikkiporot voivat olla riski metsäpeuran perimälle

Vaikka poronhoitoalue sijaitsee meillä pohjoisessa Suomessa, löytyy poronhoitajia myös sen eteläpuolelta. Poronhoitoalueen ulkopuoliset poronpitopaikat ovat tyypillisesti erilaisia kotieläintiloja tai muita matkailukohteita, ja joissakin tapauksissa poroja käytetään myös pienimuotoiseen lihantuotantoon. Näissä pitopaikoissa elävät porot voivat karatessaan muodostaa uhkan metsäpeuran perimälle siinä tapauksessa, että ne pääsevät liittymään metsäpeurojen joukkoon.

Käynnistäessämme MetsäpeuraLIFE-hanketta vuonna 2016, ei poronpitoa poronhoitoalueen ulkopuolella säädelty käytännössä mitenkään, eikä poroja tarvinnut merkitä yksilöllisesti. Näin ollen meillä ei ollut tietoa siitä, kuinka yleistä poronpitoa eteläisessä Suomessa todellisuudessa on,

ja missä mahdolliset poronpitopaikat sijaitsevat. Vuonna 2022 selvitimme tilannetta tarkemmin, ja löysimme kaikkiaan 59 poronhoitoalueen ulkopuolella sijaitsevaa poronpitopaikkaa. Omistajat olivat pääasiassa haluttomia kertomaan porojensa mahdollisista karkumatkoista, mutta heiltä saamiemme tietojen sekä lehtiartikkeleiden ja muiden lähteiden perusteella kävi selväksi, että poroja pääsee käytännössä vuosittain karkaamaan näistä pitopaikoista. Omistajien mukaan suurin osa karanneista poroista oli saatu kotiin, mutta osa eläimistä oli hävinnyt karkumatkailaan. Työstämme täysin riippumatta hankkeen aikana astui voimaan velvollisuus rekisteröidä poronhoitoalueen ulkopuoliset poronpitopaikat. Lisäksi nykyään edellytetään lemmikkiporojen yksilöllistä merkitsemistä, mikä helpottaa mahdollisten karkulaisten tunnistamista.

Paluusta kohti pysyvyyttä – metsäpeuran suojeleminen vaatii pitkäjänteistä työtä

Palautusistutetut osakannat tarvitsevat tukea

MetsäpeuraLIFE-hanke saavutti ja palautusistutusten lopputuloksen osalta jopa ylitti sille asetetut tavoitteet. Hankkeen loputtua sekä Lauhanvuoren että Seitsemisen kansallispuistossa ja niiden lähialueilla eli noin 40–50 yksilön kokoinen metsäpeurakanta. Tämä on kuitenkin vasta ensimmäinen askel metsäpeuran pysyvässä paluussa alueiden lajistoon.

Pienten populaatioiden tiedetään olevan erityisen haavoittuvaisia sattumanvaraisille tapahtumille, jotka voivat sekä vaikuttaa populaatioiden kehitykseen että kasvattaa niiden sukupuutto-riskiä. Tämän vuoksi on erityittäin tärkeää, että tuemme palautusistutettuja osakantoja aktiivisesti. Tulevina vuosina vapautamme palautusistutusalueille lisää metsäpeurayksilöitä, ja kasvatamme näin sekä osakantojen kokoa että parannamme niiden perinnöllistä monimuotoisuutta.

Tavoitteena yhtenäinen metsäpeurakanta

Turvataksemme metsäpeurakannan elinvoimaisuuden pitkällä aikavälillä, on meidän tuettava osakantojen yhdistymistä. Tämä ei koske ainoastaan MetsäpeuraLIFE-hankkeessa palautusistutettuja osakantoja, vaan myös Suomenselkää ja Kainuuta, joiden välillä ei ainakaan toistaiseksi ole ollut vahvistettua geenivirtaa. Tilannetta voitaisiin parantaa osakantojen välialueille toteutettavalla palautusistutuksella tai tarkkaan harkituilla metsäpeurojen siirroilla.

Osakantojen välistä liikettä ja pysyvemmän yhteyden muodostumista tukeaksemme suunnitellamme niiden välisille alueille elinympäristöjen ennallistuksia. Lisäksi jatkamme tiedon tuottamista metsäpeuran elinympäristövaatimuksista, ja tiedotamme tuloksistamme maankäytön suunnittelun parissa työskenteleviä tahoja.

Risteymäriskin tehokas hallinta on välttämätöntä

Teemme jatkuvasti aktiivista työtä metsäpeurakannan perimän turvaamiseksi, tavoitteenamme estää metsäpeuran ja poron risteytyminen. Suurin osa käytännön ennaltaehkäisytoimista kohdistuu Kainuuseen, jossa alalajit ovat eläneet pitkään rinnakkain.

Tulevaisuudessa keskeinen haaste tulee olemaan risteymäriskin hallinta Pohjois-Pohjanmaalla, jossa Suomenselän osakantaan kuuluvat metsäpeurat ovat laajentaneet elinalueitaan kohti poronhoitoaluetta. Yksi mahdollinen keino on erottaa alalajit toisistaan poronhoitoalueen etelärajan tuntumassa kulkevalla aidalla, kuten Kainuussa jo menestyksekkäästi on tehty. Mahdollisen aidan lisäksi ja/tai tueksi tarvitaan myös muita toimia, kuten tehokasta metsäpeurojen ja porojen seuranta, sekä tiivistä yhteistyötä porotalouden toimijoiden kanssa.

Metsäpeurojen ja porojen risteytymistä voi ainakin teoriassa tapahtua missä tahansa metsäpeuran levinneisyysalueella. Risteymiä ei ole aina mahdollista tunnistaa luotettavasti niiden ulkonäön perusteella. Tämän vuoksi tarvitsem-

me nopean ja kustannustehokkaan tavan erottaa mahdolliset risteymät niiden DNA:n perusteella. Kun työkalu on saatu kehitettyä, tulisi kaikki palautusistutukseen tai eläintarhakantaan pyydystetyt villit metsäpeurayksilöt rutiininomaisesti testata niiden perimän tarkistamiseksi. Samoja työkaluja olisi mahdollista hyödyntää myös niissä tapauksissa, joissa on tarpeen tunnistaa löydetyn lihan tai nahkan alkuperä.

Tuloksekas suojeleminen edellyttää resursseja

Maa- ja metsätalousministeriö tarjoaa resurssit MetsäpeuraLIFE-hankkeessa palautusistutettujen osakantojen seurantaan sekä metsäpeuran perimän turvaamiseen liittyviin rutiinitöistä rutiinitöihin. Mahdolliset uudet palautusistutukset ja muut osakantojen yhdistymistä tukevat toimet eivät kuitenkaan onnistu pelkällä kansallisella panostuksella. Tämän vuoksi olemme parhaillaan valmistelemaan uutta Life-rahoitushakemusta, jonka keskeisenä ajatuksena on kasvattaa alkuperäiseen lajistoomme kuuluvan metsäpeurakannan resilienssiä ja parantaa sen elinvoimaisuutta pitkällä aikavälillä.

Kuva: Milla Niemi

Kuva: Tiina Mäkelä

